

Orta Doğu'da Başlıca Bölgesel Güvenlik Sorunları

Khalida Malikova

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının

Doktorantı Məlikova Xəlidə Vaqif qızı/ Azərbaycan

Özet

Orta Doğu, çok sayıda silahlı çatışma, terörizm ve dini aşırıcılıkla ilişkilendirilen, dünyanın en 'patlamaya hazır' bölgelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Son yıllar Orta Doğu bölgesi, bölgenin tüm bölgesel güvenlik sistemini tehdit eden çeşitli uluslararası sorunların merkezinde yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında, ele alınan konunun yüksek önemine dikkat çekmek gerekir. Çalışmanın amacı, Orta Doğu bölgesindeki bölgesel güvenlik sistemini etkileyen temel sorunları analiz etmektir.

Anahtar kelimeler: Ortadoğu, terörizm, bölgesel güvenlik, bölgesel liderlik, Sünni-şii çatışması, bölgesel örgütler.

Аннотация

Ближний Восток считается одним из самых «взрывоопасных» регионов мира, связанных с многочисленными вооруженными конфликтами, терроризмом и религиозным экстремизмом. В последние годы ближневосточный регион является центром различных международных проблем, угрожающих всей региональной системе безопасности этого региона. С этой точки зрения стоит отметить высокую актуальность рассматриваемой темы. Цель статьи - проанализировать основные проблемы, влияющие на систему региональной безопасности в ближневосточном регионе.

Анализ основных проблем региональной безопасности в ближневосточном регионе позволяет выявить основные причины, препятствующие созданию устойчивой системы безопасности на Ближнем Востоке. Многочисленные конфликты, конфликты на религиозной почве, терроризм, неконсолидированность интересов, взглядов и принципов большинства региональных акторов - все это не позволяет странам Ближнего

Востока создать какое-либо прочное интеграционное объединение, способное выжить в условиях мировой нестабильности.

Ключевые слова: Ближний Восток, терроризм, региональная безопасность, региональное лидерство, суннитско-шиитский конфликт, региональные организации.

Major Regional Security Issues in the Middle East

Abstract

The Middle East is considered one of the most "explosive" regions of the world, associated with numerous armed conflicts, terrorism and religious extremism. In recent years, the Middle East region has been the center of various international problems that threaten the entire regional security system of this region. From this point of view, it is worth noting the high relevance of the topic under consideration. The purpose of the article is to analyze the main problems affecting the regional security system in the Middle East region.

The analysis of the main problems of regional security in the Middle East region allows to identify the main reasons that prevent the establishment of a stable security system in the Middle East. Numerous conflicts, conflict on religious grounds, terrorism, non-consolidation of the interests, views and principles of most regional actors - all this does not allow the Middle East countries to create any strong integration union that can survive in the world's instability.

Keywords: Middle East, terrorism, regional security, regional leadership, Sunni-Shia conflict, regional organizations.

Güvenlik faktörünün Orta Doğu'daki etnik, sektörel ve toplumsal çatışmaların açığa çıkmasında etkisi

Ortadoğu devletlerinin politik kimliklerine bakacak olursak, bölge ülkelerinin siyasi yapıları farklılık gösterse de temelde cumhuriyetçi ve monarşik rejimler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Modern devlet olmanın en önemli özelliklerinden olan çoğunluğun temsili ile azınlık teşkil eden halkların haklarının aynı düzeyde korunmasını ve geliştirilmesini sağlayan bir siyasi mekanizmanın yokluğu, bölgedeki etnik çatışmaların merkezinde yer alan en önemli sebeptir. Bu da bölge devletlerinde mezhepler arası iç savaşları ve kargaşayı körükleyen esas nedenlerdir. Yabancı güçlerin Orta Doğu'daki varlığı, bölgenin güvenliğinin incelenmesi bakımından önemli bir unsurdur. Bölgenin petrol rezervleri açısından dünyanın en zengin bölgesi olması, onun güvenliğini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Sağlam politik

altyapıya ve ekonomik sisteme sahip olmayan bölge devletleri, güvenliklerini sağlamak için Batı ile dayanışma halinde kalmaya ve bir denge oyununa girmektedir.

Ortadoğu coğrafyası aslında tarihten günümüze etnik, kültürel ve dini mozaiklerin bir arada yaşadığı dünya siyasi tarihinin en güzel örneğini temsil etmektedir. Lakin stratejik konumu ve kara elmas olarak adlandırılan bir yeraltı kaynağı olan petrolün zenginliği nedeniyle bu çeşitlilik bölgede güvenlik açısından sürekli bir tehdit oluşturmaktadır. "Kültürel, dini ve etnik çeşitliliği barındıran bu jeopolitik kültür havzası bütünlüğü, sömürgeciliğin yayılması ve Osmanlı sisteminin kalkmasıyla birlikte etnik ve dini farklılıkların katı siyasi kimliklere dönüştüğü bir jeo-kültürel inhilal bölgesi haline gelmiştir.

Bölge devletlerinin kendi aralarında bütün bir politik, ekonomik ve askeri birlik oluşturamamaları, Batı'ya karşı farklı tutumları bölgedeki çatışmaların oluşmasında önemli faktördür. Tüm bu nedenler Ortadoğu'da yüzyıllardır beklenen barışı geciktirmekte ve Ortadoğu halklarının barış umutlarını her geçen gün azaltmaktadır.

Kaynakça

1. Yaxın Şərq və Şimali Afrikada yeni geosiyasi şərait yararır// https://azertag.az/xeber/Yaxin_Serq_ve_Simali_Afrikada_yeni_geosiyasi_serait_yaranir-1578841
2. Yusibova A. ABŞ-ın enerji siyasətində Yaxın və Orta Şərq faktoru: səbəblər, problemlər, nəticələr, perspektivlər. "Cəmiyyətin informasiyalaşmasının dövlətin daxili və xarici siyasətinə təsirinin iqtisadi, siyasi və sosial aspektləri" mövzusunda elmi-praktiki komfransın materialları (26 noyabr, 2018-ci il). B.:AFPoliqraf, 2018, 160 s.
3. Naumkin V.V., Zvyagelskaya I.D., Kuznetsov V.A., Sukhov N.V. The Middle East: From Conflict to Stability // Proceedings of the Valdai Discussion Club. 2016.
4. Ryzhov I.V., Borodina M.Y. Dorofeev F.A. Sünni-Şii Çatışması. Bölgesel liderlik mücadelesinde İran ve Suudi Arabistan // Özgür Düşünce. no. 1. 2019. C. 169-180
5. Truevtsev K.M. Orta Doğu çatışması: mezhepsel bileşen // Uchenye zapiski Kazan Üniversitesi. Beşeri Bilimler Serisi. 2017. C. 1556-1565.